

ATASSUT
Steen Lynge

UKA15/15_dk
29.09.2015

Åbningstale Formanden for Naalakkersuisut
(Formand for Naalakkersuisut)

Retten til en fri og tryk tilværelse

Alle borgere børn som voksne har ret til en fri og tryk tilværelse og samfundet har det ansvar at skabe rammerne for at borgeren kan udfylde for at få et frit og trykt liv.

Når en borger har flere rettigheder, skal politikerne skabe de rammer, der omgiver borgeren. Disse rammer er forskellige, men ofte hænger disse sammen.

Samfundet skal have en stærk økonomi for at kunne sikre sine borgere gode og trykke forhold. I Grønland har vi i en god økonomi set i forhold til mange andre lande, der er under udvikling. Før vi knytter yderligere kommentarer vedrørende økonomi, er det vigtigt, at vi også kommer ind på det holdningsmæssige forhold hos os alle i samfundet.

En borger skal fx have bolig, uddannelse og arbejde for at de grundlæggende rettigheder er dækket. Men rammerne for en fri og tryk tilværelse handler ikke kun om bolig, uddannelse eller arbejde. Samfundet skal også tage stilling til andre forhold som holdninger hos borgeren.

Det er vigtigt, at alle borgere og ikke mindst politikere italesætter positive som de negative tendenser i samfundet. Det er vigtigt, at også at italesætte forhold, man ikke er stolt af, men det er ved at italesætte disse, at man som folk kan nå en fælles holdningsmæssig resultat og sætte rammerne for et sundt liv for alle.

Grønland er fx den ulykkelige indehaver af rekord af raten af voldtægt, samtidig med at vi har en af det højeste volds- og selvmordsrater i verden. Vi er som samfund nødt til at forholde os til disse forhold. Vi må ikke stiltiende acceptere disse forhold.

Atassut finder det ulykkeligt, at politiet denne sommer i forhold til voldtægt har været nødt til at komme med vejledninger om hvordan de skal agere i nattelivet for at undgå voldtægt. At vi som samfund er nået til at denne metode er nødvendig fra politiets side viser, at kvindelige borgere ikke har et frit liv, fordi de er nødt til at agere på en bestemt måde for at minimere risikoen for voldtægt. Det kan vi som samfund ikke acceptere.

Statistikkerne viser med tydelighed, at det desværre ikke er nok at regulere angreb mod den personlige frihed via kriminal loven og det ikke er nok at komme med vejledning. Det er nødvendigt med en holdningsændring og det kan vi kun nå ved at tale sammen i befolkningen.

Det er vigtigt at slå fast, at ansvaret for voldtægter ikke ligger hos den forurettede. Ansvar ligger alene hos skadesforvolderen. Det er vigtigt, at samfundet er opmærksomt på det og hele tiden viser, at denne handling ikke kan accepteres.

Vi skal bruge debatter og oplysningsarbejde både i det offentlige rum og i folkeskolerne som uddannelsespladserne. Vi bliver nødt til, at forholde os aktivt til problemerne med voldtægt eller vold.

Enhver borger vil kunne føle sig tryk, når hun eller han ved, at samfundet tager ansvar ved, at have en holdning mod angreb mod den personlige frihed.

Selv om vi kan have store holdningsmæssige udfordringer, så er vi i Grønland rigtig gode til at ændre adfærd og tage godt imod oplysningsarbejde.

Vi kan tage denne vellykkede indsats mod misbrug af alkohol, hvor den gennemsnitlige forbrug af alkohol pr. borger i firserne var omkring 20 liter pr. borger, mens den i dag er under 9 liter. Jeg siger ikke, at arbejdet er tilendebragt, men vi er godt på vej.

Den grønlandske befolkning har vist at vi kan ændre adfærd og tage ansvar. Vi kan også tage ansvar for hinanden og nedbringe vold og voldtægter her i landet. Vi kan og vi skal sige stop.

Uddannelse

Vi er alle enige om at Grønlands fremtid ligger på uddannelse. Det er vigtigt for at højne andelen af befolkningen med uddannelse, at grundlaget, nemlig at børn kommer ud af folkeskolen med de nødvendige kundskaber. I dag forlader alt for mange børn folkeskolen uden at have tilegnet sig disse kundskaber, hvorfor mange fortsætter til Piareersarfiit for at få disse.

Det bør ikke være målet for børn at komme ind i Piareersarfiit. Derfor har Atassut forslået, at man skal genindføre 11. klasse som en frivillig ordning. Man behøver ikke at indrette 11. klassen som et traditionelt skoleårsforløb med alle fag. 11. klasse bør indrettes, så eleven kan vælge bestemte fag, som eleven måtte mangle for at komme videre i uddannelsesforløbet. Eleven bør i 11. klasseforløbet sidestilles med en alm. Uddannelsessøgende hvad angår . Derved vil man sikre, at skolen fortsat har hånd i hanke med børns forløb, og disse kan fortsætte til uddannelsesforløb straks efter folkeskolen.

Reformer

Der er planlagte reformer inden Alderspensions- og førtidspensionsordninger. Reformerne skal have til formål at forbedre forholdene for modtagerne samtidig med, at reformerne vil resultere i besparelser for samfundet. Det er vigtigt, at befolkningen får den nødvendige information, så der ikke skabes unødigt utryghed hos befolkningen.

Det er vigtigt at hele tiden at holde sig for øje, at alle reformer på andre områder skal være baseret på et sammenhængende grundlag og ikke baseret på vurdering af et enkelt isoleret grundlag.

Investeringer

For at Grønland kan få bedre økonomi er det nødvendigt at investere i infrastrukturen.

Infrastrukturen er vigtig for udvikling i erhvervslivet. Infrastrukturen bestemmer omkostningerne i samfundet. Vi er nødt til at investere ud fra den demografiske udvikling i samfundet og ikke ud fra lokale interesser.

Investeringerne skal ske ud fra en sammenhængende udvikling i samfundet og sammenhængende planlægning af erhvervssektoren. Et folk kan ikke leve uden et erhvervsmæssigt sundt grundlag, og et godt infrastruktur sikrer et sundt erhvervsliv.

Økonomi

Økonomi er grundlag for at vores velfærdsydelser. Grønland er udfordret i økonomisk. Hvis vi skal beholde og bedste fald forbedre vores velfærdsydelser er det nødvendigt, at vi bruger vores eksisterende økonomiske råderum mere bæredygtigt og gør vores økonomiske grundlag større.

Kortsigtede forbedringer til bedre økonomi

Det er vigtigt at vi hele tiden gennemfører effektiviseringer ved at bruge teknologien og dermed bruge vores økonomi mere bæredygtigt.

Men det er ikke nok at gennemføre spare øvelser eller effektiviseringer i den offentlige administration for at kunne løfte de fremtidige økonomiske udfordringer vi vil få ud over disse års underskud på finanserne.

Det økonomiske råd har fornylig præsenteret deres rapport vedrørende vort økonomi i 2015, og det økonomiske råd har fremlagt en række interessante forslag. Disse forslag kan kategoriseres som forslag til bæredygtig og ansvarlig økonomi, idet essensen i forslagene er at vi skal bruge vores eksisterende resurser bedre, så det er mere til gavn for samfundet.

Atassut er enig i, at der fx skal betales skat af pensionsopsparinger her i landet. Gældende regler gør, at der først betales skat af opsparinger ved udbetaling, og Grønland mister skatteindtægter ved denne ordning, når borgeren flytter ud for landet. Det er ikke bæredygtigt.

Langsigtede målsætninger for bedre økonomi

I dag kender vi ikke med sikkerhed omfanget af vore levende resurser i farvandet omkring Grønland, og det gør, at der skal anvendes forsigtighedsprincip ved bestemmelsen af kvoter. Det er derfor vigtigt, at investere i Pinngortitaleriffik for at dokumentere vore resurser. Dokumentation vil sikre, at flere nye muligheder inden for fiskerisektoren kan findes samtidig med, at kvoterne kan være baseret på et forsvarligt grundlag. Det vil igen sikre, at Grønland fortsat kan eksportere med bæredygtighed som grundlag.

Vi bør også kigge nærmere på, hvordan vi skal bruge afgifter på levende resurser, så det animerer til at skabe bedre udnyttelse af disse her i landet. En differenceret afgiftsbelægning skal bruges, så resurser, der forældes har i landet pålægges mindre afgifter, fordi disse skaber arbejdspladser i landet. Derved vil vi skabe arbejdspladser og skatteindtægter til gavn for økonomien.

Grønlands erhvervsliv og dermed indtægter er baseret primært på fiskeri. Derfor er Grønlands økonomi meget følsom pga. de skiftende mængder af fangsterne og skiftende priser. Det er ikke sundt at udelukke at basere sin økonomi på en enkelt streng.

Vi skal udnytte landets ikke-levende resurser og dermed skabe muligheden for at sikre indtægterne til Grønland bliver spredt på forskellige indtægtskilder og ikke kun som det er tilfældet i dag, hvor vi næsten udelukkende får indtægter fra fiskeriet. Atassut er derfor enige i Naalakkersuisuts arbejde for at skabe de lovgivningsmæssige rammer for at kunne starte udnyttelse af de ikke-levende resurser vi har i landet.

Atassut finder det vigtigt, at vort land skal investere på turisme. Turisme er et marked, der globalt er vokset gennem mange år og denne tendens er ikke vigende. Tværtimod bliver verden mindre og mindre, og dermed skabes der behov for at se nye steder for hver dag der går. Grønland har ikke været god til at udnytte turisme-potentialet pga. vort infrastruktur.

En bedre infrastruktur vil sikre en udvikling af turismen. Det vil tilføre vort land kapital udefra. Derfor skal investeringer også hænge sammen med turisme, udover at investeringer i infrastruktur også skal ske sammenhængene med landets demografiske udvikling.

Bedre udnyttelse af vores eksisterende økonomi og indførelse af afgifter, der målrettes til at animere til at skabe arbejdspladser inden for udnyttelse levende som ikke-levende ressourcer skal sikre velfærdet og i fremtiden åbne op for råderum for at give en mulighed for at forbedre vilkårene for virksomhederne.

Det skal være målet at sænke selskabsskatten men det kræver, at vi først finder bedre anvendelse af eksisterende økonomiske muligheder for at få råderum til at sænke selskabsskatten og forhøjelse af personfradraget.

Når vi skaber bedre betingelser for virksomhederne, vil det skabe grundlag for at komme væk fra en økonomi, hvor virksomhederne i landet primært ejes af det offentlige.

Det er den private sektor vi skal skabe bedre betingelser for at der kan skabes arbejdspladser. Dette vil igen sikre, at Grønland kan tiltrække investeringer ud fra i fremtiden.

Retten til en fri og tryk tilværelse skabes ved dialog mellem alle dele af befolkningen og aktiv stillingtagen til forhold i samfundet med respekt for den enkelte borger og ved en god økonomi i samfundet.

Med disse ord ønsker Atassut god debat vedrørende Formanden for Naalakkersuisut's åbningstale.